

La taula quadrada

LLUÍS FOIX / Periodista

AVUI, 19 de novembre del 2008

De l'eufòria de la victòria electoral d'Obama, encara només president electe, s'ha passat a la crua realitat d'una crisi global que ha convocat a Washington els països més importants del món, tant en termes demogràfics com econòmics. Estats Units segueix sent una potència imprescindible, però no suficient. A la taula quadrada presidida per George W. Bush, que alguna responsabilitat té en els desgavells financers, militars i econòmics que arrossegueu el món cap a la incertesa, hi apareixien nous actors en el panorama internacional. Alguns hi entraren amb calçador, com és el cas de Rodríguez Zapatero, i d'altres sense gaire mèrit propi, com la presidenta argentina, Cristina Fernández de Kirchner. El rei de l'Aràbia Saudita no hi era per mèrits democràtics sinó per la riquesa petrolera del seu país i també per la mai prou explicada relació i amistat amb la família Bush.

EL QUE REUNIA ELS DIRIGENTS del món no era la complicitat en els valors democràtics, de justícia o de projectes compartits amb la llibertat. Els convocava una crisi econòmica que es compara amb la Gran Depressió dels anys trenta que ha esclatat en plena campanya electoral als Estats Units. El món ja no té només un amo. Aquest podria ser un resum breu però molt explícit de la nova situació creada després de la fallida de les institucions financeres nord-americanes i, per extensió, de totes les economies mundials. No es pot afirmar que hagi començat la davallada dels Estats Units, que tenen una gran capacitat correctora i regeneradora.

L'ELECCIÓ D'UN PRESIDENT NEGRE, demòcrata, jove i il·lusionat ha fet caure molts prejudicis al món contra els EUA en una sola nit. Amèrica és un lloc on totes les coses són possibles, deia Obama en l'apoteòsica concentració al parc de Chicago el dia 4 de novembre. Totes són possibles però no totes seran iguals. No em puc estar de recordar l'ambient d'una certa prepotència que es respirava a Washington fa deu anys quan, en finalitzar la Guerra Freda, es deia que s'havia acabat la història i que el futur era patrimoni exclusiu de les democràcies liderades pels Estats Units.

HE CONSULTAT UN ARTICLE QUE Samuel Huntington publicà a la revista Foreign Affairs sobre el poder americà l'any 1997. Deia l'autor d'El xoc de civilitzacions: "Estats Units és l'única superpotència al món. Disposa de l'economia més gran i forta i dels nivells més alts de prosperitat. Els seus principis polítics i econòmics són abraçats gradualment arreu del planeta. Gasta més en defensa que tota la resta de països junts, i té l'única força militar capaç d'actuar amb efectivitat en qualsevol part de la terra. Avantatja amb escreix qualsevol altre país en tecnologia i sembla cert que retindrà aquest lideratge en el futur".

"LA CULTURA POPULAR AMERICANA i els seus productes de consum - continuava- han escombrat el món, penetrant en les societats més distants i més resistents. Dit breument, la primacia econòmica, ideològica, militar, tecnològica i cultural és irresistible". Huntington ha venut molts llibres i ha donat moltes conferències arreu del món. Ha guanyat molts dòlars. Però no passarà a la història com un profeta. La taula quadrada de la cimera de Washington és una metàfora que el poder

polític, ideològic i econòmic mundial està molt més diluït que en caure el Mur de Berlín l'any 1989.

QUÈ HA PASSAT? DONCS QUE L'HEGEMONIA americana ha estat sacsejada per moltes societats que s'han aprofitat dels instruments que els Estats Units han posat a l'abast de tothom. Els inventors de la globalització han estat globalitzats i, com a conseqüència, han perdut el control del seu invent. Asseguts a la taula quadrada de Washington es perfilaven quatre actors que hauran de compartir i competir pel nou ordre econòmic mundial. El primer serà Estats Units, presidit per Barack Obama a partir del 20 de gener. El segon serà el bloc asiàtic (la Xina, l'Índia, el Japó, Corea, Indonèsia i la resta). El tercer pot estar format per Europa i Rússia per raons d'interessos i per proximitat geogràfica si és possible un acord d'aliances entre Brussel·les i Moscou. I el quart pot ser una barreja heterodoxa de països sud-americans, les potències petrolieres del Golf, i el potencial demogràfic d'Àfrica. El fet que el president Bush hagués convocat la cimera de Washington per estudiar la reforma del sistema liberal capitalista que ell mateix ha contribuït a malmetre és un indicatiu que el poder ja no està només en un país i que es necessiten molts més actors per establir un marc jurídic universal que permeti actuar amb noves regles perquè la globalització sigui en benefici de més gent.

EL PRESIDENT OBAMA HAURÀ D'ESTABLIR moltes complicitats amb una mica més d'humilitat sabent que segueixen sent la primera potència mundial però ja no són hegemònics. La meua impressió és que se'n sortiran per la seva gran capacitat d'autocrítica i també perquè s'adonaran que sols no poden garantir l'estabilitat de l'economia, malgrat que les seves flotes controlen els mars i els oceans.